

MOLITVE KOSMOSA

Meditacije o aramejskim rečima Isusa

Preveo i komentare napisao

Nil Daglas-Kloc

Predgovor Metju Foks

vii

Sadržaj

Predgovor Matjua Foksa

Zahvalnost

Uvod

Gospodnja molitva

- 1. Naše rođenje u jedinstvu***
- 2. Čišćenje prostora za život Imena***
- 3. Stvaralačka vatra***
- 4. Nebo dolazi na zemlju: univerzalno saosećanje***
- 5. Blagoslovi zemnosti: sledeći korak***
- 6. Puštanje,[1] otkucaj po otkucaj srca***
- 7. Sećanje: rođenje novog stvaranja i slobode***
- 8. Slavljenje kosmičke obnove***

Blaženstva

Druge izreke

Izvori za dalje proučavanje

ix

Predgovor

Neka se čitalac čuva: mada je ova knjižica tanka, ona sadrži seme revolucije.

Oni koji razumeju šta je ugroženo kad se pomera neka paradigma odmah će shvatiti moć ove knjižice. Pomak jedne paradigme zahteva nov par naočara, za novi pogled na naša nasleđena blaga. Kao što na sve prevode naših mistika utiče prevodiočeva ideologija ili pogled na svet, tako je i sa prevodom našeg Pisma.[2] Oni koji su izgubili kosmologiju i mistiku koja je prati teško mogu prepoznati tu činjenicu kad nam prevode Bibliju.

A ipak se Pismo, kako to svedoče kaluđeri starine koji su ga svakodnevno pevušili, mora doživeti srcem, a ne samo proučavati glavom. Toliko biblijske obuke u naše vreme priprema mlade učenjake za ovo drugo, ali malo podstiče prvo. Mistika – proterana iz našeg akademskog života već tri veka – retko kad se javlja u delima prevodilaca, uronjenih u reči ali ne neminovno i u muziku autorovog duha i namene. Kad biblijski odlomci postanu sasvim poznati, stvari rutine, zapamćene molitve umesto žive reči, religija je paralisana i gubi svoj kapacitet za transformaciju. Pismo onda postaje svojina specijalista.

Kako je, dakle, uzbudljiv i osvežavajući ovaj napor Nila Daglase-Kloca da rekonstruiše originalni jezik, domorodački bliskoistočni jezik, aramejski koji je Isus govorio! Koliko bi proširene svesti srca i proročkog soka moglo rezultirati kad se čuje, na primer, da ono što smo preveli sa “budite savršeni” u stvari znači “budite sveobuhvatni”, ili da “biti sit” znači “biti okružen plodom”; da “blago krotkima, jer će naslediti zemlju” znači i “omekšajte ono kruto u sebi i primićete fizičku energiju i snagu iz univerzuma”; da “blago onima koji su čistog srca” znači blago onima “čiju strast pokreće[3] duboka, trajna svrha”; da “nebo” na aramejskom znači, u stvari, “univerzum”, i da se tako poznate reči “ne dovodi nas u iskušenje” mogu prevesti i ovako: “Ne dopusti da nas površinske stvari obmanjuju, već nas oslobodi od onoga što nas zadržava.” Možemo li dobiti išta više kosmološko od ovoga? Zar Isusove reči ne poprimaju nov život i energiju u toj verziji njegovog pričanja?

x

Daglas-Klocovi prevodi otkrivaju i kakav je feministički Isus bio. Na primer, reč koju Isus koristi, a koju smo tradicionalno preveli sa “carstvo”, povezana je sa rečju za “Veliku Majku” na Bliskom istoku; reč koju prevodimo kao “potrebni hleb” znači hranu svih vrsta, i potiče od korena za božansko žensko i Svetu Mudrost, ili Sofiju.

Molitve kosmosa nisu knjiga o mistici u Bibliji. One su praktična meditacija koja može opet izvući mistika iz čitaoca, isto kao što je iz slušaoca Isusovih

zapanjujućih reči on bio izvlačen pre dve hiljade godina. Ova knjiga nam omogućava da doživimo Pismo opet kroz srce, što znači kroz telo, što znači na zemlji, izvoru i poreklu naših tela. Daglas-Klocova posvećenost izvođenju mistika iz sebe i drugih kroz Igre Univerzalnog Mira naglašena je u praktičnim i telesnim molitvenim formama koje on preporučuje za ponovno otkrivanje živog, dišućeg Pisma. On nas istinski uči da se molimo Pismu opet, da razumemo molitvu kao nešto više od čitanja i pričanja. Ako je Hildegard of Bingena bila u pravu pre osam vekova kad je definisala molitvu kao “udisanje i izdisanje jednog daha univerzuma”, onda je i Daglas-Kloc u pravu kad insistira da plešemo – to jest, dišemo – Pismo iznova.

Daglas-Klocova verzija Gospodnje Molitve je kao komentar za sebe. Vekovima nam teolozi nude komentare o ovoj Isusovoj molitvi, ali ovaj je kao nijedan drugi. On obuhvata, temelji, izaziva. On opet otvara naša srca kosmologiji – kao što je i Isus bio otvoren kosmologiji, i kao što su to svi ljudi koji govore svojim maternjim jezikom. On dopušta da nas mistika našeg biblijskog nasleđa opet pokreće, možda čak i transformiše.

Pozdravljam dobrodošlicom ovu knjigu, kao i bogati plod koji će ona sigurno doneti.

***METJU FOKS (MATTHEW FOX), DIREKTOR-OSNIVAČ
INSITITUT ZA DUHOVNOST KULTURE I KREACIJE (INSTITUTE OF
CULTURE AND CREATION SPIRITUALITY)***

xi

Zahvalnost

Uz one spomenute u uvodu, zahvaljujem i mnogim prijateljima, studentima, učiteljima, i saradnicima koji su me hrabрили tokom godina rada na ovom projektu. U njih spadaju Metju Foks i studenti i fakultet Instituta za duhovnost kulture i kreacije u Oklendu (Oakland), Kalifornija, Maršida Vera Dž. Korda (Murshida Vera J. Corda), Br. Džozef Kilikivajs (Joseph Kilikivice), O. P., Maršid Moinedin Džablonski (Murshid Moineddin Jablonsky), Pir Vilajet Inajat Kan (Vilayat Inayat Khan), pokojna Frajda Votterhauz (Frida Waterhouse), Džodjan Džonson (Jodean Johnson), Violeta Rajzer (Violetta Reiser), Zemjat Kirbi (Zamyat Kirby), Tasnim Fernandez, i mnogi drugi. Naročita zahvalnost dugujem Vedanta društvu (Vedanta Society) u San Francisku i kaluđerima njihovog seoskog utočišta što su mi obezbedili i čuvali svetu atmosferu prirode u kojoj se ovo delo moglo dovršiti.

Izgovor aramejskih reči

Nije bilo namere da transkripcija aramejskih reči u engleska[4] slova bude formalna, školska. Za to bi čitalac morao da nauči još jedan alfabet sa naročitim znakovima, a ova knjiga je namenjena laicima. Korišćena transkripcija je vrlo korisna kad se koristi u kombinaciji sa kasetom sa izgovorom/pevušenjem koju sam napravio i koja se može nabaviti u raznim predstavništvima mreže Igara univerzalnog mira (Dances of Universal Peace) u severnoj Americi i Evropi, spomenutim u spisku izvora na kraju knjige.

MOLITVE KOSMOSA

1

Uvod

Bogatstvo izraza Isusovog maternjeg, aramejskog jezika, već je vrlo dugo izgubljeno – ili poznato samo učenjacima. Da bismo otkrili to bogatstvo, moramo pokušati da učestvujemo u proročkoj i mističkoj tradiciji koju je Isus predstavljao, a koja je daleko od našeg običnog načina razmišljanja.

Tradicija i urođeničke bliskoistočne i hebrejske mistike kaže da se svaki iskaz svetog učenja mora ispitati sa bar tri stanovišta: intelektualnog, metaforičkog, i univerzalnog (ili mističkog). Sa prvog stanovišta, posmatramo površinsku vrednost dotičnih reči – ono što bi takozvani moderni ljudi normalno nazvali “doslovnim” značenjem. Po urođeničkoj bliskoistočnoj mistici, međutim, svaka aramejska reč predstavlja više mogućih “doslovnih” prevoda. “Blago krotkima, jer će naslediti zemlju” moglo bi se lako prevesti sa “blago blagima” ili “blago onima koji su omekšali krutost u sebi.” Reč za “zemlju” na aramejskom nosi značenja “zemnosti”, “prirodnog obilja prirode”, i “svega što se pojavljuje u određenim oblicima”. Da bismo razumeli kako se sva ova značenja odnose jedna prema drugima, moramo ići dalje.

Sa drugog stanovišta, razmatramo kako jedan iskaz ili priča predstavlja metaforu za naše živote – ili za život zajednice. Ovde moramo probuditi svoju pesničku senzibilnost: moramo učestvovati u ponovnom stvaranju značenja iz više mogućih doslovnih prevoda. U pogledu gornje Isusove izreke, gde su kruta mesta u našim životima – ili u životu našeg društva? Kako nas ona sprečavaju da primamo sredstva za život iz prirodnog obilja prirode?

Sa trećeg stanovišta, univerzalnog ili mističkog, dolazi se do istine iskustva na koje ukazuje određeni iskaz. Ovde moramo ići dalje od toga da smatramo molitvu afirmacijom ili molbom, ili parabolom prostom metaforom. Moramo prigrliti nemo iskustvo na koje žive reči mistika ukazuju. Da nastavimo s gornjim primerom: Kakve veze imaju reči krut i mek sa mojim iskustvom života, kosmosa, Boga? Kakva osećanja izazivaju zvuci ključnih reči na aramejskom? Nema gotovih odgovora na ova pitanja: ona od nas zahtevaju individualan odgovor.

2

Za urođeničkog bliskoistočnog mistika kao što je Isus, nijedno od tih stanovišta ne isključuje ostala. Jedno drži sva moguća značenja ključnih svetih fraza i molitve, i pušta da ona deluju unutra. Po hebrejskom mudracu i lingvisti Fejbru D'Olivet (Fabre D'Olivet) (1815) u delu *The Hebraic Tongue Restored* (Hebrejski jezik restauriran), tragedija biblijskog prevoda je to da su se izrazi kojima je namena bila da odraze mnoge nivoe značenja – bar intelektualno, metaforičko, i univerzalno – sveli se na to da postanu “u celosti grubi po (svojoj) prirodi... ograničeni na materijalne i pojedinačne izraze.” Ta tendencija ka delanju i preteranoj doslovnosti odražavala se u celoj njutnovskoj eri; taj period, koji je gušio mističku kosmologiju, nije bio sklon ni mističkom tumačenju. Neprirrodna podela između Boga, Prirode i čovečanstva, nepoznata ljudima koji su živeli blisko zemlji, uvukla se u naš jezik nastupom moderne civilizacije.

Nešto od te teškoće potiče od izvora naših tekstova – ali i od našeg razmišljanja. Većina prevoda Isusovih reči je sa grčkog, jezika koji se uveliko razlikuje od aramejskog. Aramejski je bio uobičajeni govorni jezik po celom Bliskom istoku u Isusovo vreme, i na njemu je i on govorio. (Hebrejski je tad bio uglavnom obredni jezik.) Po nekim učenjacima, aramejski je poticao od drevnog hebrejskog; drugi kažu da je sam aramejski stariji, i zasnovan na još starijim bliskoistočnim korenima. Mada je grčki na Bliski istok doneo Aleksandar Makedonski, on nikad nije postao jezik domorodačkih naroda. Aramejski je služio kao lingva franca dok ga nije zamenio jedan izvedeni jezik, arapski, za vreme uspona islama. Čak i tad je aramejski nastavio da se govori širom Bliskog istoka sve do 19. veka, i još uvek se koristi u delovima Sirije, kao i u celoj istočnoj crkvi.

Za razliku od grčkog, u aramejskom nema jasne granice između sredstava i ciljeva, ili između unutrašnjeg kvaliteta i spoljašnje akcije. Uvek je prisutno i jedno i drugo. Kad Isus govori o “carstvu nebeskom”, to carstvo je uvek i u nama i među nama. Isto tako, “bližnji” je i unutra i napolju, kao i “sopstvo” koje treba da volimo isto koliko i svog “bližnjeg”. Za razliku od grčkog, aramejski pruža fluidan i holistički pogled na kosmos. Nema proizvoljnih granica koje se u grčkom nalaze između “uma”, “tela” i “duha”.

3

Dalje, kao i njegovi srodni jezici hebrejski i arapski, aramejski može izraziti mnoge slojeve značenja. Reči se organizuju i definišu na osnovu poetičnog koren-i-obrazac sistema, tako da svaka reč može da ima više značenja, na prvi pogled nepovezanih, ali čija se unutrašnja veza razmišljanjem otkriva. Ista reč se može prevesti, na primer, kao “ime”, “svetlost”, “zvuk”, ili “iskustvo”. Pred takvom raznolikošću, svaku reč treba sagledati sa više različitih stanovišta – onih gore pomenutih, a možda i drugih. Isus je ispoljio majstorstvo u toj upotrebi transformativnog jezika, koja opstaje i pored neadekvatnih prevoda.

Uz to, aramejski jezik je prizeman, bogat slikama setve i žetve, pun pogleda na prirodno čudo kosmosa. “Nebo” na aramejskom prestaje da bude metafizički koncept i predstavlja sliku “svetlosti i zvuka koji sjaje kroz celo stvaranje.” Kao i njegovi domorodački bliskoistočni prethodnici i drugi drevni domorodački jezici širom planete, aramejski je bogat značenjem zvuka; to jest, mogu se osetiti pravac, boja, pokret, i drugo dok izvesne svete reči odzvanjaju u telu. Ta telesna rezonancija je bila još jedan sloj značenja za slušaoce Isusovih reči i za urođeničke bliskoistočne mistike. U stvari, ovaj pisac nalazi sličnosti između nekih od najvažnijih reči koje je Isus upotrebio i reči korišćenih u urođeničkim bliskoistočnim pesmama hiljadama godina pre njegovog vremena.

Organizacija ove knjige

Zbog naročitih osobina aramejskog jezika i jevrejske mistike, bio sam prinuđen da smislim strukturu koja će početi da otkriva mnoge fasete koje sjaje u svakom iskazu, umnogome kao što se posmatraju razne fasete brušenog kristala. Najveći deo ove knjižice razmatra stihove Gospodnje Molitve (Očenaš) na aramejskom. Ta pročišćujuća molitva pomaže nam da pamtimo šta je važno u životu, i sadrži središnje teme Isusovih izreka. Te teme oslikavaju jedan ciklus obnove koji otkriva spiralno putovanje kroz faze kakve su one predstavljene “četirima stazama” duhovnosti stvaranja: stazama prvobitnog blagoslova, puštanja, proboja, i samilosti.

4

Prvo, svaki stih te molitve prevodi se po korenskom značenju reči, ali sa više različitih stanovišta, kako je to gore pokazano. Drugo, date su tekstualne napomene, tako da čitalac može da počne da razumeva bogatstvo aramejskih korena i da uspostavlja sopstvene veze ili alternativne prevode (metaforički nivo). Treće, dodao sam otvorene[5] meditacije ili “telesne molitve”, koje ukazuju na doživljaj Isusovih reči u čovekovom telu i životu. Te telesne molitve podstiču na učešće u zvuku i osećanju reči, kao i u njihovom intelektualnom ili metaforičnom značenju. Da bismo se približili doživljaju koji je Isus pružao svojim slušaocima, moramo proširiti svoje razumevanje van onoga što zovemo “umom” na celokupno sopstvo. To je mistički ili univerzalni nivo tumačenja.

Osnova ovih telesnih meditacija potiče iz rada prenošenog usmeno u bliskoistočnoj mističkoj tradiciji hiljadama godina. Modifikovao sam ih i preradio za upotrebu današnjih ljudi. Nema više nikakvih "tajni" da nisu sasvim očite onima koji ih mogu razumati. Osećam da je potreba zemlje tako velika da moramo učiniti sve korisno da ponovo uspostavimo sklad sa svim stvorenim.

Posle Gospodnje Molitve, uključio sam i verzije Blaženstava – bogatog izvora Isusovog učenja, ali koja često zbunjuju čitaoca svojim sadašnjim prevodom. Te i druge izreke iz evanđelja koje slede pokazuju da uključivanje mističkog nivoa prevoda raščićava dosta teškoća. Dao sam radi poređenja i paralelne prevode za svaki odeljak iz King Džems verzije.[6] U većini slučajeva (tamo gde prevod nije očito loš), te verzije nisu pogrešne, ali su tako ograničene u svom izrazu da se pokazalo da navode na krivi put. Ne verujem da je ijedna od modernih verzija znatno bolja; u svakom slučaju, tamo gde je kao izvor uzet grčki tekst, prevodi su stvorili teološke koncepte strane aramejskom razmišljanju, kao i, verujem, i razmišljanju samog Isusa.

Korišćeni tekstovi

Moj izvor za aramejski tekst je jedna verzija sirijskog aramejskog rukopisa evanđelja zvana i Pešita (Peshitta) verzija, koju je pripremio vel. Dž. H. Džvilijam (G. H. Gwilliam) a izdao Clarendon Press 1901. godine. Ta verzija može se nabaviti preko United Bible Societies. Učenjaci se još uvek dosta spore o vremenu i autoritetu Pešite i drugih ranih biblijskih rukopisa.

Neki biblijski učenjaci veruju da je bar Evanđelje po Mateju bilo prvo napisano na aramejskom, a da su ostala evanđelja izvučena ili iz tog teksta ili iz jednog drugog hipotetičkog aramejskog dokumenta zvanog "Q" (od nemačke reči "Quelle", izvor). Drugi smatraju najranijim evanđeljem Markovo, uglavnom zato što je najkraće i bilo, možda, "stenografska" verzija. Treći pak (uglavnom istočni) učenjaci drže da su sva evanđelja bila prvobitno zapisana na aramejskom, jer su bila namenjena ili Jevrejima ili neznabošcima (ali koji su govorili aramejski). Za dalje informacije, čitalac može pogledati spisak resursa na kraju ove knjige).

Kako je to istakao dr Džordž M. Lamza (George L. Lamsa), jedan od pionirskih proučavatelja aramejskog 1930-ih godina, u svom delu Holy Bible from Ancient Eastern Manuscripts (Sveto pismo iz starih istočnih rukopisa), Istočna crkva smatra Pešitu najstarijom i najautoritativnijom verzijom Biblije. Pešita znači "jednostavan", "iskren", ili "istinit". U pogledu Isusovih reči, neki učenjaci Istočne crkve drže da ta verzija možda datira još iz drugog veka naše ere.

Istočna crkva smatra da je Pešita, ako i ne sadrži najstariju verziju, i dalje mnogo bliža Isusovim misaonim formama od bilo koje grčke verzije. Kako to Lamza ističe u svom New Testament Origin (Poreklo Novog zaveta), na to ukazuje mnogo unutrašnjih dokaza. Većina idiomatskih konfuzija u Isusovim parabolama se odmah razjasni kad se pogleda sa aramejskog stanovišta. Do tih konfuzija je došlo kad su na latinskim verzijama grčkih verzija radili prevodioci koji su sami pogrešno razumeli aramejski.

U svim religijama čovečanstva su sveta učenja uvek zapisivana na jeziku njihovih osnivača. Nema sumnje da su Isus i njegovi sledbenici govorili aramejski. Uz to, sve rane hrišćanske crkve bile su semitske po poreklu. Evanđelje je bilo pisano prvo za Jevreje i "izgubljene ovce doma Izraelovog", koji su takođe govorili aramejski.

Po Lamzi u delu New Testament Origin, "Nijedna reč ni Starog ni Novog zaveta nije bila prvobitno zapisana na grčkom ili bilo kojem drugom evropskom jeziku. Teorija da je Isusovo učenje bilo prvo zabeleženo na grčkom bilo je nesumnjivo podstaknuto antisemitizmom...[7] Pre britanske okupacije Indije i Egipta, zapadni svet jedva da je znao išta o Istoku. Skoro sve što se pisalo u Nemačkoj, Engleskoj i Americi u vezi sa istočnim hrišćanstvom bilo je hipotetično ili pristrasno. Zato se celi korpus dokaza u vezi sa biblijskom teologijom i ljudima Istoka mora preispitati u svetlu sadašnjih nalaza i aramejskog jezika" (str. 1, 17-18).

*Dalje, predrasuda prema grčkim verzijama evanđelja kao "najautoritativnijim" rekapitulira viševjekovno opšte nepoznavanje domorodačkih naroda i njihovih kultura od strane "civilizovanih ljudi". Ovo, srećom, počinje da se menja, ali većina zapadnih škola i dalje uči da "stvarna kultura počinje sa Grcima" - što arheološki i antropološki nalazi poslednjih decenija uveliko negiraju. Ono što cenimo u klasičnoj grčkoj umetnosti, muzici i duhovnosti je, prema Rajani Ajsler (Riane Eisler) u njenom delu *The Chalice and the Blade* (Putir i sečivo) izgleda bilo uveliko preuzeto od prethodnih kultura, koje su obožavale Veliku Majku i postigle visok stepen kulture u društvu partnerstva, umnogome bez rata i sukoba.*

I urođenički narodi Bliskog istoka imali su bogat jezik, kulturu i duhovnost hiljadama godina pre Isusa. Njegova nadahnutu upotreba mnogih starijih svetih fraza, starijih i od hebrejske tradicije, pokazuje da je urođenička mistička tradicija zaista preživela, verovatno tajno ili u pustinji, i pre i tokom uspona ortodoksnog judaizma, hrišćanstva, i islama. Neke škole sufizma tvrde da su među naslednicima svoje domorodačke bliskoistočne tradicije, starije i od egipatskih misterijskih škola.

Zainteresovani za dalje istraživanje aramejskog jezika upućuju se na rad dr Džordža M. Lamze i njegovog učenika i sledbenika dr Rokoja A. Erikoa (Rocco A. Errico). Ja sam naročito zahvalan dr Erikou na njegovoj srdačnoj pomoći i upućivanju na resurse za aramejski jezik, kao i na objavljenom Pešita izdanju koje je koristio u svojim proučavanjima. Dr Eriko trenutno radi na jednoj novoj aramejskoj gramatici koja će učiniti učenje osnova tog jezika mnogo lakšim nego sa sad raspoloživim tekstovima (v. spisak resursa na kraju ove knjige).

Moje vlastito istraživanje bliskoistočnih jezika, započeto pre četrnaest godina, krenulo je od interesovanja za originalna značenja i zvučne vrednosti svetih reči iz semitskih jezičkih tradicija. Inspiracija mi je bio Semjuel L. Luis (Samuel L. Lewis), učenjak i stručnjak za kabalu (jevrejsku mistiku), kao i za hrišćanstvu, sufizam, budizam, i hinduizam. Moja inovacija izvan rada dr Hamze i Erikoa bilo je yalaženje u oblast

mističkog izraza Isusa, treći nivo, naročito kakav se nalazi u aramejskim korenima njegovih reči.

7

Kao rođenog Asirca, Lamzu je prvenstveno zanimao idiomatski nivo, i njegov sopstveni prevod Biblije koriguje stotine grešaka tog tipa koje se javljaju u drugim tekstovima (v spisak referenci). Da bi se prišlo trećem nivou prevoda, moraju se ne samo steći jezičke veštine, već i proučiti nauka o zvuku i slovima zajedničkim za bliskoistočne mističke tradicije. Ta nauka ukazuje na stanja meditacije i svesti koja se moraju doživeti, a ne samo intelektualno proučavati. U ovom radu sam, dakle, pristupio Isusovim rečima kao prevodilac, pesnik, student, i učitelj urođeničke mistike, pre nego kao teolog. Ti prevodi su moji vlastiti, i čitaocu je na volju da ih nazove verzjama ili komentarima, ako mu to pomaže da ih asimilira. Efekat "mističkog" nije da mistifikuje, već da nas vrati boljem odnosu sa kosmosom, koji je baština svih domorodačkih tradicija.

Moj glavni izvor za dublje tumačenje aramejskih korena bio je Fejbr d'Olivetov **Hebraic Tongue Restored. Mada pisan 1815. godine, on je još uvek primarna objavljena referenca za potpuno tumačenje tih korena; taj materijal opstaje i drugde kao usmena tradicija u jevrejskoj mistici (kabali) i sufizmu. D'Olivet uključuje mnoga upućivanja na druge bliskoistočne jezike. Pošto još uvek ne postoji kompletan aramejsko-engleski rečnik, mora se tragati za dodatnom pomoći u raznim sirijskim leksikonima i ključevima za Pešitu. Uz proučavanje aramejskog, oslonio sam se i na svoje proučavanje arapskog, jezika koji se razvio iz aramejskog.**

Sve glavne savremene tradicije Bliskog istoka – jevrejska, hrišćanska i islamska – potiču iz istog izvora, sa istog tla, i verovatni iz istog jezika. Sve su one prvobitno zvale Boga ili El ili AI, što znači "Onaj", "Jedan", ili "Onaj koji izražava sebe jedinstveno kroz sve stvari". Iz tog korena javljaju se sveta imena Elat (starohananski), Elohim (hebrejski), Allaha (aramejski), i Allah (arapski). Da je ova jednostavna činjenica poznatija, verujem da bi bilo mnogo više tolerancije i razumevanja među onima koji, svesno ili ne, ovekovečuju predrasude koje postoje između u suštini bratsko-sestrinskih religija.

8

Poetska forma većeg dela mojih engleskih verzija je "duga linija", korišćena u stihu Volta Vitmena (Walt Whitman) i Viljema Blejka (William Blake). U tom pogledu, zahvalan sam američkom pesniku Robertu Blaju (Bly), koji mi je ukazao na osobine sonornosti i kotrljanja te forme, slične tonovima King Džems verzije

Biblije.[8] Uz to, uključio sam približnu transkripciju aramejskih slova na engleska,[9] tako da čitalac može proizvesti original i osetiti njegov tempo, ritam i vibraciju kao deo sopstvene telesne molitve. Imajući u vidu da postoji više dijalekata aramejskog i da je ova knjiga namenjena ne-učenjacima, žrtvovao sam nešto tačnosti u transkripciji da bih upotrebio pre normalna engleska[10] slova nego lingvističke simbole. Zainteresovani učenjaci mogu pogledati spisak referenci na kraju ove knjige za učenje čitanja aramejskih slova ili za snimke njihovog čitanja i pevanja.

Mogu se javiti neka pitanja o ovom radu prosto zato što sam pristupio rečima Isusa a ne nekog drugog mistika. “Da li su te verzije doslovne?” “Jesu li nadahnute, kao Autorizovana Verzija?”[11] Ta pitanja pretpostavljaju izvesnu teološku orijentaciju, zanovanu umnogome na verovanjima sa kojima ne želim da se prepirem. Kao što sam već ukazao, može biti mnogo “liberalnih” verzija istog odlomka na aramejskom. Što se tiče drugog pitanja, verujem da je nadahnuće na raspolaganju danas isto kao što je bilo i u vreme kralja Džemsa – i na raspolaganju u živom iskustvu onih koji su sledili Isusove stope. Isus nije bio ni učenjak ni teolog; njegove reči odzvanjaju kroz vekove, čak i u ograničenom prevodu, i udaraju u srce naših dilema i pitanja. Nadam se i molim da će iz ovog rada pojaviti mnogi “nadahnuti prevodi” – i u transformisanim rečima i u delovanjima onih koji se suočavaju sa Kosmičkim Hristom kroz reči aramejskog Isusa.

Nil Daglas-Kloc

9

GOSPODNJA MOLITVA

10

Gospodnja Molitva (aramejski)

Abuun d’buašmaja

Nitkadaš šmah

Tejtej malkathah

Nehvej cevjanač ajkana d’buašmaja af b’arha.

Hovlan lačma d’sankanana jaomana.

Wašboklan haubajn (uahtahajn)

*ajkana daf hnan šbuokan l'hajabajn.
Uela talan l'nesjana
Ela pacan min biša.
Metol dilahje malkata vahajla votišbahta l'alam
almin.
Amijn.*

&&&EVENTUALNO PREKUCATI I ENGLSKU TRANSKRIPCIJU!

11

Gospodnja Molitva (prevod Vuka Karadžića)

*Oče naš koji si na nebu
Da se sveti ime tvoje
Da dođe carstvo tvoje.
Da bude tvoja volja i na zemlji kao što je na nebu.
Hleb naš potrebni daj nam danas.
I oprostí nam dugove naše kao i mi što opraštamo dužnicima svojim.
I ne dovodi nas u iskušenje, nego nas izbavi od zla.
Jer je tvoje carstvo, i sila, i slava, uvek.
Amin.*

(Matej, 6:9-13)

12

1. Naše rođenje u jedinstvu

*Abuun d'buašmaja (Abwoon d'bwashmaya)[12]
&&&ARAMEJSKI!*

(VK verzija): Oče naš koji si na nebu

*O roditelju! Oče-Majko Kosmosa,
ti stvaraš sve što se kreće
u svetlosti.*

O Ti! Dišući Živote svega,

Stvoritelju svetlucavog[13] zvuka koji nas dotiče.

**Disanje svih svetova,
čujemo te kako dišeš – udišeš i izdišeš –
u tišini.**

**Izvoru Zvuka: u grmljavini i šaputanju,
u povetarcu i vihoru,
čujemo tvoje Ime.**

**Sjajni: sijaš u nama,
izvan nas – čak i tama sija – kad
se sećamo.**

**Ime imenā, naš mali identitet
rezrešuje se u tebi, vraćaš ga kao nauk.**

**Bezrečna akcija, nema silo -
gde se uši i oči bude, tu
nebo dolazi.**

O roditelju! Oče-Majko Kosmosa!

13

Tekstualne beleške

Molitva počinje izrazom božanskog stvaranja i blagoslova koji proističe iz sveg roditeljstva. Drevni bliskoistočni koren ab odnosi se na sav plod, svo klijanje koje potiče iz izvora Jedinstva. Taj koren je počeo da se koristi u aramejskoj reči za ličnog oca – abba - ali i dalje odražava svoj originalni nepolni koren u zvučnom značenju. Dok je reč abuun izvedenica te reči za ličnog oca; njeni originalni koreni ne specifikuju rod, i mogli bi se prevesti kao “božanski roditelj”. Ti koreni otkrivaju mnoge nivoe značenja. Bun pokazuje zrak ili emanaciju tog očinstva/majčinstva koja se odvija iz potencijala u aktuelno, ovde i sad. U aramejskom, znak za b može se izgovoriti kao v[14] ili uključivati primese i jednog i drugog glasa. Jedan stručnjak za aramejski, vel. Mer Ejprem (Mar Aprem) (1981), zapaža da isti koren (ab) može predstavljati ličnog oca ili duhovnog oca, zavisno od toga da li je naglašeno v (za

ličnog) ili b (za duhovnog). Nesumnjivo je Isus tu nameravao da bude eho i jednog i drugog, jer je aramejski bogat tom uzvišenom igrom reči.

Dalje, po mističnoj nauci zvukova i slova, zajedničkoj za aramejski i hebrejski, reč abuun ukazuje na dalje od naših menjajućih koncepata “muškog” i “ženskog”, na kosmički proces rađanja. Na tom nivou tumačenja, za abuun se može reći da ima četiri dela u svom zvučnom značenju:

A: Apsolut, Jedino biće, čista Jednost i Jedinstvo, izvor sve moći i stabilnosti (odražavajući drevni sveti zvuk AL i aramejsku reč za Boga, Alaha, doslovno “Jednost”).

bu: rađanje, stvaranje, tok blagoslova, kao iz unutrašnjosti te Jednosti ka nama.

u: dah ili duh koji nosi taj tok, odražavajući zvuk disanja i uključujući sve sile koje sad zovemo magnetizam, vetar, elektricitet i drugo. Taj zvuk je povezan sa aramajskom frazom ruha d’kudša (rukha d’qoodsha), koja je kasnije prevedena kao “Sveti Duh”.

n: vibracija ovog kreativnog daha iz Jednosti kako ona dotiče i prodire u formu. Mora postojati supstanca koju ta sila dotiče, pokreće, i menja. Ovaj zvuk odražava zemlju, i telo tu vibrira dok polako intoniramo celo ime: A-bu-u-n.

14

Ostatak fraze kompletira kretanje božanskog stvaranja. U d”buašmaja, centralni koren se nalazi u sredini: šm. Od tog korena potiče reč šem, koja može značiti svetlost, zvuk, vibraciju, ime, ili reč. Koren šm ukazuje na ono što “se diže i sija u prostoru”, na celukupnu sferu bića. U tom smislu, ime je uključivalo zvuk, vibraciju, ili atmosferu imenovanog, i imena su se pažljivo davala i primala. Ovde je “znak” ili “ime” koje čini Abuun spoznatljivim celi univerzum. Završetak –aja pokazuje da taj sjaj uključuje svaki centar aktivnosti, svako mesto koje vidimo, kao i potencijalne sposobnosti svih stvari. U stvari, šmaja kaže da je vibracija ili reč kojom čovek može prepoznati Jednost – Božje ime – univerzum. To je bila aramejska koncepcija “neba”. Ta reč je centralna u mnogim Isusovim izrekama i obično se pogrešno shvata. U grčkom i kasnije u engleskom je “nebo” postalo metafizički koncept nepovezan sa procesima stvaranja. Teško je zapadnom umu razumeti kako jedna reč može imati tako naizgled različita značenja. Pa ipak je to bio pogled na svet domorodačkih bliskoistočnih mistika.

15

Telesne molitve

U prvom stihu Isusove molitve, sećamo se svog porekla - ne u krivici ili nesavršenstvu, već u blagoslovu i jedinstvu, i u vibraciji i u mirovanju. Jer božanski duh (ruha) dotiče čak i odsustvo onoga što možemo meriti kao "svetlost" ili "zvuk".

1. Izgovarajte zvuk A-bu-u-n polako, nalazeći intonaciju koja rezonira najvećim delom Vašeg tela. Potrudite se da nađete tu "notu" – ona je Vaša vlastita baština iz Abuun-a; ton pri kojem najviše vibrirate je deo Vašeg "imena", u aramejskom značenju te reči. Osetite vibraciju tog zvuka. Gde ga osećate u svom telu? Dok taj zvuk ulazi u tišinu, dopustite sebi da ga tamo sledite. Počinite da osećate sve pokrete u telu – kucanje srca, disanje, peristaltiku – na koje inače ne obraćamo pažnju. Osetite te pokrete kao unutrašnje molitve koje ukazuju na dar i odgovornost ko-stvaranja sa Bogom.

2. Kad ste u prirodi, šetajući ili sedeći, udišite osećajući zvuk Abuun u sebi, a izdišite osećajući zvuk d'buashmaja. Osetite kako dah ulazi u Vas kao što ulazi u travu, drveće, stene, i vodu. Osetite Jedan Izvor tog disanja. I osetite kako se to disanje vraće svemu stvorenom. Naš dah hrani biljke, a njihov dah hrani nas. Ta razmena nas ujedinjuje u Bogu. Svo stvaranje nemo govori sveto Ime.

3. Kad ste na poslu, udišite osećajući zvuk A, izdišite osećajući zvuk buun. Kad udišete, osetite svu novinu i hranu koje ulaze u područje srca-pluća. Dok izdišite, osetite sve staro, sve što želi da se oslobodi, odlazeći sa dahom. Gde u telu možete da osetite dah? Koji delovi nisu svesni i mogli bi da koriste buđenje? Dok postajemo svesni tela, tame, unutrašnjosti, počinjemo da bivamo svesni duše (aramejski nafša) i na tragu kraljevstva/kraljičanstva koje je unutra.

16

2. Čišćenje prostora za život Imena

**Nitkadaš šmah (Nethqadash shmakh)
&&&ARAMEJSKI**

(VK verzija: Da se sveti ime tvoje)

Usredsredi svoju svetlost u nama – učini je korisnom: kao što zraci svetionika pokazuju put.

**Pomози nam da dišemo jedan sveti dah
osećajući samo tebe – to stvara svetinju**

unutra, u celosti.

Pomози nam da raščistimo[15] prostor unutar užurbane zaboravnosti: tako Ime dolazi da živi.

*Tvoje ime, tvoj zvuk može nas pokrenuti
ako podesimo svoja srca kao instrumente
za njegov ton.*

*Slušaj taj jedan Zvuk koji je stvorio sve druge,
tako se Ime sveti
u tišini.*

*U miru Ime obitava:
“prostor za sebe”, svetinja nad svetinjama,
otvoren, koji daje svetlost, svemu.*

*Svi tražimo drugde tu svetlost –
ona nas izvlači van nas – ali Ime uvek živi unutra.*

Usredsredi svoju svetlost u nama – učini je korisnom!

17

Tekstualne beleške

U drugom stihu molitve, koren šm – božansko ime, svetlost, zvuk, iskustvo – vraća se u specifičnijoj formi. U prvom stihu, šm je bilo rašireno kroz univerzum; bilo je deo osnovnog Jedinstva u kojem sve živi. Ovde potvrđujemo da će to ime postati kadaš, “sveto” (iz čega potiče hebrejska reč kašer, “košer”). U aramejskom, stvar se čini svetom njenim izdvajanjem, odvajanjem za naročitu svrhu. Pošto se ova aramejska konstrukcija javlja jednako i unutar i izvan nas, mogli bismo reći da kad odvajamo nešto, smatramo ga nepovredivim, tad stvaramo za njega sveto mesto unutra.

Koreni rečo nitkadaš evociraju i slike čišćenja ili metenja i pripremanja tla za neku važnu biljku. U jednoj od najlepših slika predstavljenih na aramejskom, ti koreni pokazuju osobu koja se nadnosi nad naročito mesto gde se seje semenje, ukazujući takođe na to da se ona nadnosi nad srce i sadi istovremeno i predanost i istrajnost.

Unutašnja svetinja kojom se Božje ime sveti može se razviti samo kroz puštanje, oslobađanje jednog dela vreve u nama koja nas drži previše užurbanim, da bismo bili nemi i prijemčivi na “mirni, tihi glas”. Ta molitva nas takođe navodi da razmatramo svoje “osećajno srce”, mesto koje su mistici svih puteva nazvali unutrašnji hram. Isus je preporučio idenje u to “svetinju srca (jedno od značenja reči “uđi u klet (sobu) svoju” – Mat. 6:6) kad god se molimo. U jednom drugom kontekstu, Virdžinija Vud (Virginia Wood) je nazvala to “sopstvenom prostorijom”. Tamo gde je uspostavljena ta unutrašnja svetinja, postaje moguće biti, po Isusovim rečima, “sveobuhvatan” (što se obično prevodi sa “savršen”) kao što je i naš Stvoritelj-izvor sveobuhvatan (Mat. 5:48).

Na aramejskom, ta molitva nas uvek praktično usmerava. Da bismo učinili doživljaj Abuun-a korisnim, treba da stvorimo mesto na kojem će ta Jednost živeti u nama. Tad svetlost šm-a, jasnoća ili inteligencija koja se javlja u krajnjem miru – postaje upotrebljiva na svakodnevnoj osnovi, kao svetlost u lampi.

18

Telesne molitve

Da bismo stvorili to sveto mesto u sebi, neophodno je neko raščišćavanje. Ako je soba puna starudije, nema prostora za svetinju. Ako je frula zapušena, kroz nju ne može proći muzika. Zvuci ove fraze ukazuju na to kako početi to raščišćavanje: one nas navode da osećamo područje srca-pluća. Tu vazduh i krv sarađuju da izdišemo ono što je nepotrebno, i da sa svakim udisajem uzimamo ono što treba. U svojoj svakodnevnoj rutini, možemo raščistiti prostor[16] i odvojiti vreme za tišinu, meditaciju, i molitvu. Čak i dok radimo, možemo jednom svesno udahnuti, puštajući da uđu Božja kreativna svetlost i Ime.

1. Stvorite odvojeno mesto u svom domu, svojoj sobi, svom životu, gde možete da se opustite i dišete, osećajući da dok dišete to čini i Bog. Sedite ili ležite opuštено i zapažajte dizanje i padanje daha. Udišite osećajući zvuk nitkadaš (nit-ka-daš) a izdišite osećajući zvuk šmah (šm-ah). Prosto se opustite i dišite, osećajući sve više kako raščišćavate svoju unutrašnjost, stvarajući prostor za Božji dah. Obratite pažnju na kucanje svog srca i ritam disanja. Mogu li oni početi da stvaraju zajedno neku muziku, neki obrazac? Pustite da taj osećaj zajedničkog rada disanja i kucanja srca počne da stvara mesto tišine i mira u Vama. Ispod tog mira je energizirana punoća – sva akcija je moguća. Ta tišina je svetinja, prostorija. Punoća je Ime, Božja svetlost.

2. Kad radite nešto, udahnite jednom dugo i duboko sećajući se te unutrašnje svetinje nad svetinjama. Ime može postati opet posvećeno, u trenu. Ili,

osetite zvuk fraze netkadaš šmah u sebi. Neka svi mali pokreti koje taj zvuk stvara čiste jedan prostor i vrate vas u mir.

3. Drugi put, opustite se i osetite svetište koje stvaraju kucanje srca i disanje. Uočite za koje delove tela osećate da su oživljeni meditacijom. Onda uočite koje delove tela osećate kao odvojene ili odsutne. Ne sudite ni o jednom kao o dobrom ili lošem. Prosto ih zapažajte i prihvatajte s neuslovljenom ljubavlju.

19

3. Stvaralačka vatra

Tejtej malkathah (Teytey malkuthakh) &&&ARAMEJSKI

(VK verzija: Da dođe carstvo tvoje)

**Stvori svoje carstvo jedinstva sad –
kroz naša vatrena srca
i voljne šake.**

**Neka tvoj savet vlada našim životima
čisteći našu nameru
za sa-stvaranje.**

**Sjedini naše “mogu” sa svojim, tako da
hodimo kao kraljevi i kraljice
sa svakim stvorenjem.**

**Želi s nama i kroz nas
vlast univerzalne plodnosti
na zemlji.**

**Tvoja vlast izbija u postojanje
kako se naše ruke pružaju da
obuhvate sve stvoreno.**

**Uđi u ložnicu naših srca,
pripremi nas za brak
moći i lepote.**

**Iz te božanske zajednice, neka rodimo
nove slike za novi svet
mira.**

Stvori svoje carstvo jedinstva sad!

20

Tekstualne beleške

U trećem stihu molitve, sveti prostor u nama koristi se kao radionica za zamišljanje i pripremu za novo stvaranje. Tejtej znači “dođi”, ali uključuju slike mentalne želje, definiciju cilja, i, u starom smislu, “bračnu komoru” – mesto gde se ispunjava uzajamna želja i počinje rađanje.

Malkathah se odnosi na osobinu vladanja i vladajuće principe koji vode naše živote ka jedinstvu. Ono bi se s pravom moglo prevesti kao bilo “carstvo” ili “caričanstvo”. Iz drevnih korena, ta reč nosi sliku “plodne ruke” podignute da stvara, ili navijene opruge spremne da se odvije sa svim raskošnim potencijalom zemlje. To je ono što kaže “mogu” u nama i voljno je, i pored svih malih šansi, da preduzme korak u novom pravcu.

Reč Malkata (Malkatuh), zasnovana na istom korenu, bilo je ime Velike Majke na Bliskom istoku hiljadama godina pre Isusa. Stari su u zemlji i svemu oko sebe videli božanski kvalitet koji svuda preuzima odgovornost i kaže “mogu”. Kasnije su oni koji su tu osobinu jasno izrazili prepoznavani kao prirodni vođe – ono što zovemo caricama ili carevima.

U kolektivnom smislu, malkathah se može odnositi i na savet kojim se svime upravlja, kolektivne ideale jednog naroda, ili planetu. U ovom stihu, tražimo da carstvo/caričanstvo dođe pročišćavanjem naših ličnih i kolektivnih ideja u skladu sa Stvoriteljevim – ka jedinstvu i kreativnosti kakvi su zemljini.

21

Telesne molitve

Kad smo jednom stvorili unutrašnji hram mira i predanosti, to mesto u srcu možemo koristiti za pročišćenje svojih ciljeva i proboj ka jednom novom smislu kreativnosti u svojim životima. Uz pomoć Jednog, otkrivamo novi smisao toga “mogu”. Rođenje ove kreativne moći dešava se u detinjstvu kad čovek počne da oseća (i kaže): “Mogu to da učinim sam!” U meditaciji o ovom stihu molitve, počinje

da se otkriva da se malo “ja” može sjediniti sa velikim i jedinim Ja, koje Isus zove Alaha, Jednost ili Bog.

1. Ležeći ili sedeći, vratite se mirnom mestu u sebi stvorenom za osećanje Vašeg kucanja srca i disanja. Kao što je to rekla && srednjovekovna && mističarka Hildegarda && od Bingena, sve se može osetiti kao “pero na dahu Božjem”. Slušajte muziku koja Vas nadahnjuje i uočite njen efekat na Vaše unutrašnje svetilište. Da li se javljaju neke slike? Drugi put, mogli biste se usredsrediti na inspiracionu umetnost, na kreativno rešenje nekog problema s kojim ste suočeni, ili na jasno vodstvo za svoj sledeći korak. Ili biste mogli ritmički disati kratku molitvu ili bilo koji stih Gospodnje Molitve (na primer, udišući tejtej, a isdišući malkathah). Neka ta meditacija potraje, a u srcu se držite blizu kucanja Božjeg srca.

2. Dok šetate, i dišite i krećete se u ritmu. Osetite sebe kao da ste vučeni iz srca ka nekom cilju ili osobi koju volite. Pokušajte stvarno kretanje iz srca ka nekom cilju i zapazite efekat. Prvo obezbedite da dovoljno prostora da se krećete bez prepreka. Sa malo prakse, tu telesnu molitvu možete koristiti i “u gomili” da učvrstite osećanje i refukosirate nameru.

3. Kad Vam je potreban počinak ili iscelenje, ili ste emocionalno uznemireni, vratite se svetilištu srca. Pustite da sva osećanja koja se pojave budu obgrljena i priznata dahom Božjim u Vašem sopstvenom disanju. Postepeno činite disanje više ritmičnim. Udišite iz Jednog Izvora iscelenja, izdišite u deo Vas kojem je to potrebno ili je uznemiren.

22

4. Nebo silazi na zemlju. Univerzalno saosećanje

Nehvej cevjanač ajkana d’buašmaja af b’arha (Nehwey tzevyanach aykanna d’bwashmaya aph b’arha)
&&ARAMEJSKI!

(VK verzija: Da bude tvoja volja i na zemlji kao što je na nebu)

*Tvoja jedna želja onda deluje sa našima,
kako u svoj svetlosti, tako i u
svim oblicima.*

*Neka se sve volje kreću zajedno
u tvom vrtlogu, kao što se zvezde i planete*

kovitlaju nebom.

***Pomози nam da volimo izvan naših ideala
i rađamo dela samilosti
za sva stvorenja.***

***Dok nalazimo tvoju ljubav u našima,
pusti da nebo i priroda formiraju
novo stvaranje.***

***Sjedini gomilu unutra
u viziji strastvene svrhe:
svetlo se sparuje s oblikom.***

***Stvori u meni božansku saradnju –
iz mnogih sopstava, jedan glas,
jednu akciju.***

***Neka žarka želja tvog srca
sjedini nebo i zemlju
kroz našu harmoniju.***

***Tvoja jedna želja onda deluje s našima,
kako u svoj svetlosti, tako u
svim oblicima.***

23

U ovom četvrtom i najcentralnijem stihu molitve, nebo se sreće sa zemljom u činu saosećanja. Setili smo se našeg izvora u Abuunu, izvoru svakog roditeljstva. Krenuli smo[17] da čistimo sveto mesto u nama da bi ovo shvatanje živelo. Od ovog novog početka razjasnili smo svoje ciljeve, shvatili moć svog sa-stvaranja, i zamislili svoj sledeći korak. Sad smo spremni da delujemo. U jednom smislu, Isus je predstavio molitvu za svo čovečanstvo, molitvu kojoj se sve stvoreno pridružuje u svakom momentu. U jednom drugom smislu, on je predstavio vrlo praktičan metod pristupa bilo kojem poduhvatu ili obnavljanju čovekove svrhe u životu.

Cevjanač se može prevesti kao “volja”, ali to nije ono na šta obično mislimo kao na snagu volje (snažno pokušavanje) ili svojevoljnost (nesputana sila). Na aramejskom, ta reč nosi značenje “želje”, skladne saradnje pokreta koja uključuje

prirodnu disciplinu. Ta vrsta “želje srca” znači da se čovekov cilj ili svrha[18] pomerila izvan mentalnog ili idealnog stepena. Ona je postala toliko deo čoveka da on više ne mora da brine o njoj. Celo njegovo biće kreće se prema cilju sa izvesnošću. Drevni koreni te reči prizivaju slike vrtloga harmonije i rađanja, mnoštva zvezda koje se kovitlaju nebom.

Ajkana (isto kao) nosi smisao odlučne želje za doslednošću i stabilnošću. Molimo se da Božja želja srca bude činjena dosledno kroz naše živote u obliku u kojem je u zvuku (reč) i svetlosti (slici ili viziji).

Arha znači “zemlja”; u stvari, to je možda originalni izvor te reči.[19] U zvučnom značenju ona evocira uzdah ljudske vrste kad god ona oseća podršku zemlje pod njom i seća se da je tretira kao drugo živo biće, pre nego objekat koji treba eksploatisati. Iza toga, stari hebrejski koreni nose značenje sve prirode, svih prirodnih okupljanja mase i forme koje proizvodi univerzalna sila AR – sila sa pokretom. Iz tog korena, dobijamo i našu reč ardor.[20]

24

Telesne molitve

Na ovom stepenu, molitva nas podstiče da nastavimo dalje od pripremanja za stvaranje, dalje od svojih ideja i kreativne imaginacije, da preuzmemo odgovornost za svoje akcije i način na koji one utiču na našu okolinu. Ovo isključuje kreativnost koja ne uzima u obzir zajednicu i dobrobit zemlje. Moramo delovati i podneti posledice. Možemo postići cilj koji smo zamislili, ili možemo “zakazati”. Molitva nas, međutim, usmerava ka univerzumu gde svaku zimu prati proleće, i Bog deluje u ciklusu stvaranja i sa njim. Kad usredsredimo svoju akciju počinjući sa sećanjem na Abuun, obavićemo svoju ulogu; možemo saditi i onda ostavljati plodove Stvoritelju.

1. Kad nađete da ste uhvaćeni u naviknut odgovor – na veze s ljudima, rad, ili bilo koju drugu životnu situaciju – koji ne unapređuje Vašu svrhu[21], koristite telesnu molitvu unutrašnjeg svetilišta. Nekad akcija zamišljena u molitvenom stanju neće imati smisla. Dišite Abuun i tražite od Boga potvrdu. Akcija nikad neće ići protiv Vaše savesti. Zamislite je tako jasno da je osećate u svom telu. Onda kad se situacija desi, delujte iz srca, pre nego što Vas um mogne povući nazad u naviknuti odgovor.

2. Napravite spisak onoga što osećate da Vam nedostaje u životu, i lično i globalno. Onda napravite drugi spisak onoga što Vas inspiriše, opet uključujući Vaše lične kvalitete i snage kao i one koje osećate oko sebe na zemlji. Uporedite osećanja koje ste imali praveći svaki spisak i zadržite ta dva osećanja zajedno u

svom srcu. Dok ih oba držite, uočite koju relaciju nalazite između onoga što nedostaje i onoga što je ispunjeno u Vašem životu (kao i životu planete). Koja su najvažnija područja za promenu? Onda sa tim spiskovima u rukama uporedite ta područja sa načinom na koji trošite najveći deo svog vremena. Dišite mirno, molitveno, i nemojte da vas odvuče ni osećaj krivice ni samozadovoljstvo. Koristite taj proces kao plan za svoje praktične i kratkoročne i dugoročne ciljeve. Nađite jednu neposrednu akciju koja će stvoriti razliku, bez obzira kako malu.

3. Ležeći nekoliko trenutaka u udobnoj sredini, vratite se svetilištu unutrašnjeg srca. Meditirajte o osećanju svojih kostiju dok ih odozdo podržava zemlja. Osetite podržanom svoju sopstvenu težinu, ni veću ni manju. Vizualizirajte i osetite koštanu srž, najdublji deo sebe iz kojeg proizilazi vitalni deo imunog sistema. Čelije iz koštane srži su zadužene za stvaranje antitela koja se stapaju sa svim što ulazi u telo i smatra se “ne Vama”. Druge imune čelije iz timusne žlezde, kod srca, prožimaju telo i prenose ono što je potrebno u svakom trenutku. Vizualizirajte gustinu kosti, širinu srca, i osetite prirodni kapacitet tela da menja ne-sopstvo u sopstvo – da se stapa sa “neprijateljem” i čini ga delom jedinstva, delom celine. Na nekoliko minuta se spojite sa tim dubokim pulsacijama tela, kao moleći se time za jedinstvo u svetu.

25

Razmotite raširenost bolesti imunog sistema u našem današnjem društvu. Šta se od nas traži da naučimo o “razlikama” i “neprijateljima”?

26

5. Blagoslovi zemnosti: sledeći korak

**Hovlan lačma d’sankanana jaomana (Hawlan lachma d’sunqanan yaomana)
&&&ARAMEJSKI**

(VK verzija: Hleb naš potrebni daj nam danas)

**Daruj što nam treba svakog dana u hlebu i uvidu:
potporu[22] za poziv
rastućeg života.**

**Daj nam hranu koja nam treba da rastemo
kroz svaki novi dan,**

kroz svako prosvetljenje životnih potreba.

*Neka mera naše potrebe bude zemnost;
daj sve stvari proste, bujne,
strasne.*

*Proizvedi u nama, za nas, ono moguće:
svaki samo-ljudski korak ka domu
osvetljen.*

*Pomozi nam da ispunimo ono što leži u
krugu naših života; svaki dan tražimo
ne više, ne manje.*

*Oživi zemlju u nama; mi onda
osećamo Mudrost ispod
koja sve podržava.*

*Rodi kroz nas hleb života:
držimo samo ono traženo da hrani
sledeća usta.*

Daruj što nam treba svakog dana u hlebu i uvidu.

27

Tekstualne beleške

Reč vrlo bogatog značenja, lačma je i “hleb” i “razumevanje” – hrana za sve vidove rasta i za elementarni život uopšte. Izvedena je iz jednog osnovnijeg korena povezanog sa božanskim ženskim – HMA – koji oslikava rastuću energiju, bujnost, toplinu, strast, mogućnost, i sve instrumente te generativne moći. Taj koren je postao reč hočma, koja se prevodi kao “Sveta Mudrost” u Pričama. Kako smo to već videli, zvuci h i u ukazuju na dah, ovaj put na dah koji se vraća zemlji i proističe iz nje sa večnim krikom majke - ma. Kasnije će se ova reč prevesti grčkom rečju Sofia, označavajući utelovljenje sve ženske mudrosti.

Sankanana se odnosi na potrebe, ali može značiti i “prosvetljena mera”, “krug posedovanja”, ili “gnězdo”. Hovlan može značiti “dati”, “ljudski roditi”, “proizvesti sa životom i dušom”, ili “živeti sa plodom”. Ovaj deo molitve nas podseća na mnoge

načine da nam je potrebna ne samo velika slika jedinstva i Božjeg stvaranja, već i “sledeći korak” – prosto hrana ili razumevanje za ovaj trenutak.

U prvoj polovini molitve sećamo se Jednog i osećamo naš blagoslov iz kosmosa. U drugoj polovini počinjemo novi ciklus blagoslova, ali na još utelovljeniji i praktičniji način: suočavamo se jedno s drugim i sećamo se božanskog Mnogog. Ovaj odeljak počinje od zemlje naviše. Molitva nas gura izvan introvertirane duhovnosti ka razumevanju svega u našim odnosima sa drugima. Podsećajući nas na “razumevanje”, molitva ukazuje na ono što uvek stoji ispod i podržava nas – Majku Zemlju. Možemo učiniti tu podršku stvarnijom hraneći jedno drugo. Možemo i čuvati[23] izvor tog hleba ne gomilajući niti zahtevajući od zemlje više od onoga što nam je potrebno, poštujući izvor naše najosnovnije potpore.

28

Telesne molitve

Kao ljudska bića, jedna od najdragocenijih stvari koje možemo dati jedno drugom je naše potpuno razumevanje i podrška, svakog dana i svakog trenutka koliko smo to sposobni, uključujući sva naša opažena ograničenja. Dok vršimo ovaj prosti ovde-i-sad kontakt jedno s drugim, delimo stvarnu utelovljenost. Možda je i na to Isus mislio kad je, lomeći hleb noć pre svoje smrti, rekao, “Ovo je moje telo.” Možda je i usmeravao svoje učenike nazad ka prostim, ljudskim brigama: potrebi da hrane nekoga ko je gladan, da posete nekoga ko je bolestan ili u zatvoru.

1. Dok ležite, osetite potporu kroz sve kosti: neka Vam pažnja prirodno luta od tačke do tačke na kojima osećate da vas zemlja ispod Vas podržava. Da li u jednom ramenu osećate više kontakt nego u drugom? Ili u jednom bedru više nego u drugom? Praveći ta mala poređenja, počnite da doživljavate kako ste povezani sa zemljom na telesnom nivou. Onda polako ustanite i šetajte meditativno, korak po korak, osećajući zemljinu podršku kroz sve svoje kosti. Istraživači tela su i našli da vrlo malo (ili nimalo) mišićne akcije može biti neophodno za hodanje. Čovek može prosto pustiti da gravitacija i osećana podrška ligamenata i kostiju obavljaju lako naganjanje napred i “hodanost”.

Dok hodate, osetite koliko ste daleko od zemlje ili je pritiskate. Osetite podršku zemlje za sve što joj prirodno nudite, za to ko ste, za Vaše pravo da budete ovde a da ne morate stalno da delujete. Ovo je odlična meditacija za rad sa telesnim osećajem blagoslovenosti i samopoštovanja. Možete širiti svoju meditaciju i na razmatranje načina na koji hodamo zemljom kao vrsta; zemlja pamti kako je tretiramo. Kad je ne tlačimo i ne tražimo da nosi više od samo naše sopstvene težine, niti se držimo daleko od nje u izdvojenom i introvertnom pijetizmu, počecemo

da ispravljamo ravnotežu kao planeta. Kao što je Isus rekao, “Pasi moju jagnjad... pasu moje ovce” (Jov. 21:15-16).

2. Ova telesna molitva najbolje se obavlja sa nekim partnerom. Neka jedan leži i oseća podršku Majke Zemlje. Sedeći do njegovih stopala, neka i partner oseća podršku kroz kosti, i onda je podeli sa partnerom podižući postepeno i blago jednu njegovu nogu. Neka taj kontakt bude jednostavan, bez iščekivanja ili zahteva – prosto deljenje podrške osećane kroz zemlju na minut-dva. Partner koji leži može imati razne osećaje dok se to obavlja.

29

Nako što je partnerov dodir završio, onaj koji leži može osetiti razlike u osećaju svoje dve strane tela. Nastavite meditaciju prelazeći na kontakt i kroz drugu stranu. Onda neka partner koji leži polako ustane sopstvenim tempom, kao da staje prvi put, i oseti promenu u podršci. Aktivni i prijemčivi partneri mogu se onda zameniti i posle podeliti ono što su iskusili kroz tu uzajamnu meditaciju na lahmi, hlebu razumevanja i života.

3. Intonitajte zbuk lačma (la-č-ma) polako, osećajući kako ta fraza postaje gušća unutra. Ima više toga na čemu treba raditi, i podsećani smo da uzimamo stvari “korak po korak”, ne silom van potreba vremena. Šta želimo za ovaj trenutak naših života?

30

6. Puštanje, otkucaj po otkucaj srca

Wašboklan haubajn (uahtahajn)

ajkana daf hnan šbuokan l'hajabajn.

&&&ARAMEJSKI

(VK verzija: I oprostí nam naše dugove kao i mi što opraštamo svojim dužnicima)

**Odreši užad grešaka koja nas vezuju,
kao što i mi odrešujemo struke[24]
krivice drugih.**

Oprostí našu skrivenu prošlost, tajne sramote,

***kao što i mi dosledno praštamo
ono što drugi kriju.***

***Olakšaj naše breme tajnih dugova
Kao što i mi olakšavamo drugima njihovu
potrebu da plate.***

***Izbriši unutrašnje tragove koje prave naši neuspesi,
isto kao što i mi brišemo sa svojih srca
greške drugih.***

***Upij naše osujećene nade i snove,
kao što i mi prihvatamo nade i snove drugih
sa prazninom.***

***Odreši čvorove unutra
tako da možemo da popravimo
jednostavne veze naših srca sa drugima.***

***Nahrani naš unutarašnji, ukradeni plod
kao što i mi opraštamo drugima ono što su stekli
svojim grešenjem.***

***Odreži užad grešaka koja nas vezuju,
kao što i mi odrešujemo struke
krivice drugih.***

31

Tekstualne beleške

Isto kao što prethodni stih priziva više otelotvoren, zemaljski smisao blagosiljanja, tako i ovaj traži dublje zalaženje: praštanje. To je još jedan dar koji možemo dati jedno drugome, prilika da se oslobodimo grešaka koje vežu nas i jedno s drugim u čvorove. "Grešenje" koje opraštamo nije samo jedno prema drugom, već i prema zemlji i svim stvorenjima.

Pored "oprosti", koreni prve reči (va)šboklan mogu se prevesti i kao "vрати u njegovo prvobitno stanje", "recipročno upij", "ponovo uspostavi tanke veze sa", i "prigrli sa prazninom". Ta molitva potvrđuje da je naše prvobitno stanje čisto i

neopterećeno, stanje u kojem su naše tanke veze sa stvorenim zasnovane na uzajamnom oslobađanju, sa svakim dahom koji udahnemo.

U Matejevoj verziji ove molitve, reč haubajn je prevedena kao “dugove”, ili “uvrede” sa grčkog. Njena alternativna značenja su “skrivena prošlost”, “tajni dug”, “skrivena, ukradena imovina” i bilo koji “unutrašnji plod” koji utiče negativno na inteligenciju i dušu. U Lukinoj verziji te molitve, koristi se reč htahajn, obično prevedena sa “grehe”. Sa aramejskog se ona može prevesti i kao “neuspehe”, “grškeke”, “slučajne uvrede”, “osujećene nade”, ili “zamršene niti” – ovo poslednje podrazumeva da je potrebna neka popravka ili obnova. Izabrao sam da uključim obe reči u ove verzije, jer su vrlo slične po zvuku. Isto je verovatno da je Isus rekao i jedno i drugo kao i da je rekao samo jedno od toga. Reč ajkana (“isto kao”) nas opet podseća (kao i u četvrtom stihu) da se oslobađanje mora raditi dosledno i pravilno da bi naši zamršeni odnosi postali opet celi i stabilni.

32

Telesne vežbe

Zvuci ovog stiha vraćaju nas osećanju srca i krvi – pranju, tečenju, traženju da se oslobodimo bilo čega neželjenog na isti način na koji naša krv nosi otpad iz svih delova tela u pluća, da bi se tamo izbacili sa svakim izdisajem.

1. Lezite udobno i osetite otkucaje srca i pulsiranje krvi, ovaj put se usredsređujući na njenu moć oslobađanja. Ako teško možete da osetite puls svoje krvi, pokušajte stavljanjem jedne šake blago skupljene do srca. Umesto da posežete za pulsom, zamislite da ga vaša šaka sluša, prijemčivo. Osetite i vizualizujte krv kako nosi u pluća sve što želi da se oslobodi tog trenutka. To se izdiše. Sa svakim novim udisajem, unosi se novi život i pulsira nazad u svaku ćeliju tela. Dok se oseća pulsirajući kvalitet ovog “telesnog praštanja”, i mišići se opuštaju i omogućavaju venama, arterijama, i kapilarima više prostora i lakši tok. Prošle napetosti zadržane u mišićima mogu početi da se oslobađaju; stare navike i “oklop” koje ponekad brkamo sa svojim prirodnim sopstvima počinju da odlaze. Možda je to deo onoga na šta je Isus mislio kad je, ponudivši čašu vina noć pre raspeća, rekao, “Ovo je moja krv, koja se daje za odrešenje grešaka i neuspeha.”

2. Gornja molitva može se obavljati i u parovima, tako što jedna osoba leži a druga je drži za stopala (kao za prethodni stih). U ovom slučaju, namera je da se obe oslobađaju u kosmos a da osoba koja sedi pomaže drugoj dodajući njenoj svesti o puls srca. Oboje povezuju svoju telesnu svest na nivou pulsa srca i krvi; osoba koja leži je prijemčiva i dopušta da njeno pulsiranje podržava osoba koja sedi. U grupi, isto se može raditi tako što se svi uhvate za ruke u krugu, stojeći ili sedeći, i

meditiraju jedinstveno grupnim pulsom. Kako kontaktiramo dublje slojeve sebe, sporije ritmove svesti, nalazimo utelovljeni izvor meditacije. Praštanje je tu, sad – ne negde napolju.

3. Pokušajte da intonirate reči ovog stiha molitve: za njih je potrebno strpljenje.[25] Mnogi h zvuci nastavljaju da nas vraćaju na mesta u telu gde treba da se oslobodimo. Sami zvuci kao da govore da moramo prepoznati i priznati svoje čvorove. (Postoje u stvari četiri nivoa zvuka h u aramejskom – meki, srednji, tvrdi, i vrlo tvrdi. Mistički, svaki nivo ukazuje na primordijalnu životnu silu koja sve više ulazi u manifestaciju. Zvuci h upotrebljeni u gornjim rečima su drugog nivoa – pogrešno usmereni život nije sasvim očvrsnuo; još ima šanse za obnovom.)

34

*Uela talan l'nesjana
Ela pacan min biša.
&&&ARAMEJSKI*

(VK verzija: I ne dovodi nas u iskušenje, nego nas izbavi od zla)

*Ne dopusti da nas površinske stvari obmanjuju,
već nas oslobodi od onog što nas zadržava
(prema našoj istinskoj svrsi).*

*Ne dopusti da uđemo u zaboravnost,
iskkušenje lažnih
pojava.*

*(Na prevaru unutrašnjeg kolebanja –
kao na zastavu bačenu u vetar –
upozori nas.)*

*Ali slomi zahvat nezrelosti,
unutrašnju stagnaciju koja
sprečava dobar plod.*

*(Od zla nepravde –
zelenog ploda i trulog –
daruj nam slobodu.)*

***Neprevareni ni spoljašnjim
ni unutrašnjim – oslobodi nas da
idemo tvojom stazom radosno.***

***Čuvaj nas od zgrtanja lažnog bogatstva,
i od unutrašnje sramote
pomoći nepružene na vreme.***

***Ne dopusti da nas površinske stvari obmanjuju,
već nas oslobodi od onog što nas zadržava.***

35

Tekstualne beleške

Ovo su verovatno najmanje shvaćeni i, zbog grčke verzije, najpogrešnije prevedeni stihovi ove molitve. U aramejskoj verziji, niko spolja “nas ne navodi u iskušenje” – a najmanje to čini Bog. Uela talan bi se moglo prevesti sa “ne dopusti da uđemo”, “ne dopusti da budemo zavedeni izgledom”, ili “ne dopusti da gomilamo ono što je lažno ili iluzorno u”. Nesjana bi se moglo prevesti kao “iskkušenje”, u aramejskom smislu nešto što vodi unutrašnjem kolebanju ili agitaciji, odvrćući nas od svrhe naših života. Stari koreni prizivaju sliku zastave kako se vijori na vetru – tamo-amo – kao um nesiguran zbog zavođenja materijalizma (uključujući i duhovni materijalizam). To je slika zaboravnosti: gubljenje sebe u pojavama, neuspeh da se sagleda dublje kad to situacija zahteva.

Uključivši se u rad pravde (hleb) i samilosti (praštanje) u prethodnim stihovima, opet dolazimo do toga da vidimo svoja ograničenja, kao i bol i patnju koje uzrokuje sebi i ostalom stvorenom. Molitva nas ovde podseća da ne zaboravimo svoje poreklo u stvaranju i božanskom Dahu, niti da “izgorimo” nad svim što treba da se uradi. Ovaj stih nas, zajedno sa sledećim, gura ka novom probodu u radost.

Ela pacan min biša prevedeno je “nego nas izbavi od zla”. Biša zaista znači “zlo” ili “greška”, ali u hebrejskom i aramejskom smislu “nezrelosti” ili neodgovarajuće akcije. Koreni ukazuju na ono što nas zadržava li odvraća od napredovanja, kao i na unutrašnju sramotu zbog neproizvođenja dobrog ploda – prave akcije u pravo vreme. Pacan bi se moglo prevesti i kao “popusti zahvat”, “daj slobodu od”, ili “slomi pečat koji nas veže za”.

Ovaj stih završava iskaz prethodnog: ne dopusti da nas vara površina života, i ne dopusti da budemo tako introvertni i zaokupljeni sobom da ne možemo delovati

jednostavno i humano u pravo vreme. Molitva nas podseća da nas nekad naši ideali – uključujući i ideale svetosti, mira, i jedinstva – nose u budućnost ili prošlost i otežavaju da budemo u sadašnjosti gde je pomoć potrebna sad.

36

Telesne molitve

Zvuci ova poslednja dva stiha dopuštaju da Vam disanje postane opet rafiniranije, posle gustine stiha o praštanju. Molitva ne kaže da nikad neće biti zaboravnosti (iskušenja) ili nezrelosti (zla). Ona ne negira ograničenje, ni nezrela dela protiv čovečnosti i prirode koja smo dužni da ispravimo. Ali nas ona podseća da ih sagledamo u svetlu cele Božje slike. Možemo napustiti sve svoje ograničavajuće koncepte, uključujući i one o molitvi o kojoj meditiramo. Možemo napustiti svoje koncepte i jedinstva i odvojenosti. Na kraju, i oni su samo vrata, prsti koji pokazuju ka neizrecivoj i tajanstvenoj Stvarnosti.

1. Nađite mesto na kojem možete da hodate nesmetano i lako – bilo u prirodi ili po kući u krugu. Dok hodate, sa svakim korakom postajte prisutniji samo[26] sopstvenim koracima, sad. Hodajte prosto jer ste prisutni. Gde god nađete deo sebe koji se opire, budite prisutni i s tim delom i prihvatite ga. Nastavite da uključujete i prihvatate sve misli i osećanja koji Vam dođu. Dok hodate, osetite se potpuno i sasvim prihvaćenim u prisustvu Božjem.

2. Budisti imaju tradiciju o Maitreji Budi, bodisatvi ili glasniku koji je pristao da se uzdrži od ličnog spasenja i prosvetljenja dok ih ne postignu sva ostala bića. Ova dva stiha molitve daju nešto kao sliku Maitreje Bide. Onaj deo nas za koji osećamo da bi se poslednji probudio u svest o prisustvu božanskog, takođe služi svrsi Božjeg univerzuma. Zaboravnost i nezrelost mogu biti ključevi našeg sopstvenog savršenstva, i vući nas zajedno kao planetu, dok shvatamo kako loman život može biti. Jedna hodajuća meditacija iz budističke tradicije traži od nas da hodamo kao po glavama svih bića – ne rezervisano ni držeći se daleko od zemlje, već sa saosećanjem i otvorenog srca.

37

8. Slavljenje kosmičke obnove

(...)

---

[1] U orig. – Letting to go. (prev.)

[2] Biblije. (prev.)

[3] U orig. – electrifies. (prev.)

[4] Odnosno srpska. (prev.)

[5] U orig - open-ended. (prev.)

[6] U ovom prevodu na srpski: prevoda Vuka Karadžića. (prev.)

[7] Ovome protivureče Papija (I-II vek AD), episkop hijerapoljski i učenik Jovana apostola, i Irinej (II v.), episkop lionski i učenik Polikarpa, učenika apostola Jovana. V. Papija, Objašnjenje Gospodnjih izreka, fragment 6; Irinej, Protiv jeresi .3.I.1; takođe i Muratorijski kanon (II vek). Marko je bio Petrov prevodilac, Luka je bio Grk, a Jovan je svoje evanđelje pisao na grčkom ostrvu Patmosu, pa su svi pisali na grčkom. V. i Rani hrišćanski spisi, od istog izdavača. (prev.)

[8][8] Za srpski prevod korišćen je Novi zavet u prevodu Vuka Karadžića, i sva upućivanja na King Džems engleski prevod Biblije odnose se na njega. (prev.)

[9] Odnosno srpska (prev.)

[10] Odnosno srpska. (prev.)

[11] King Džems prevod Biblije. (prev.)

[12] U zagradi je data engleska transkripcija, radi preciznijeg ustanovljavanja izgovora (prev.)

[13] U orig. - shimmering. (prev.)

[14] U orig. – w. (prev.)

[15] U orig. – let go, clear... (prev.)

[16] **U orig. - let go. (prev.)

[17] U orig. - We have let go... (prev.)

[18] U orig. – purpose. (prev.)

[19] Na engleskom je zemlja earth. (prev.).

[20] Ardor (engl.) – žar, revnost. (prev.)

[21] U orig. – purpose. (prev.)

[22] U orig. – subsistence. (prev.)

[23] U orig. - treasure. (prev.)

[24] U orig. – strands. (prev.)

[25] (Va-šbok-lan hou-bajn va-h-ta-hajn aj-kana daf h-nan š-bo-kan l'h-aj-ja-bajn.) (autor)

[26] U orig. – more present just to... (prev.)